

BLAGA & MISTERIJE

OBNOVE BAŠTINE

(NE)OBNOVLJENA BAŠTINA: Kako proširena stvarnost ožvljava zaboravljeno nasljeđe

Vremena i okolnosti utječu na prostor koji ostaje obilježen svojim povijesnim nasljeđem. Gdje je nekoć bila utvrda, dvorac ili spomenik danas ostaje ruševina, prazna livada ili tek postolje.

PIŠE: ANA MIČIĆ 29/11/2023, 23:34

Spomenik pobjede naroda Slovenije / Testiranje 3D modela u AR (Augmented Reality) tehnologiji / fotografije i Sandra Đukić

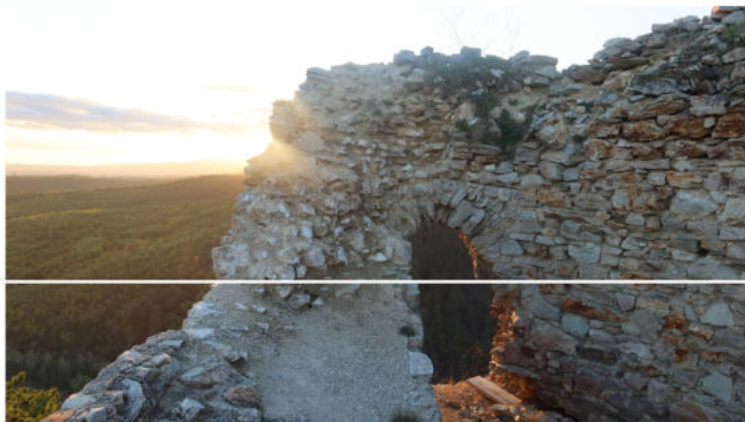

Važna mjesta ipak ostaju usječena u kolektivnu povijest koja se danas javnosti na različite načine pokušavaju dočarati upotrebom tehnologija koje su postale dostupne tek unatrag posljednjih 20-ak godina.

Težnja za rekonstrukcijom izgubljene baštine

Prikazi stanja kakvo je nekoć bilo nisu novost. Bilježnice prvih istraživača starih gradova, dvoraca, običaja i znamenitosti prepune su opisa praćenih grubim skicama ljudi, objekata i pojava, stvarnih ili pretpostavljenih izgleda čija je svrha dočarati kako je to bilo nekada.

Ratovi, požari, potresi, opća nebriga i atmosferillije uzeli su svoj danak. Postojalo u sadašnjem trenutku ili ne, kulturno-povijesno nasljeđe svjedoči o prolaznosti vremena izmjenom političkih, gospodarskih i društvenih prilika na jednom te istom prostoru, a koje su svojedobno na isti značajno utjecale.

Stari grad Velika / Jesen 2022. godine / FOTO: A.M. Blaga & misterije

Kako bi se rekonstruirala ruševna ili nestala djela naše baštine, često se formiraju multidisciplinarni timovi. Sastoje se od predanih kustosa, konzervatora, restauratora, povjesničara, arhivara koji, u suradnji s dizajnerima i umjetnicima, ali i ostalim srodnim stručnjacima,

Rustikalni industrijski dizaj...

VA SAGLE pomoćni stolić, stolić za kavu, s čeličnim okvirom i kotačićima, jednostavan za montažu, industrijski, za dnevni boravak, spav...

51 HRK

Kutije za odlaganj... 56,40 HRK

Ormar od tkanine, o... 43,10 HRK

polica za knjige, dj... 63,30 HRK

Blaga & misterije
33.919 followers

Follow Page Learn more

pokušavaju što zornije prikazati originalni izgled pojedinog djela.

Takva rekonstrukcija je u funkciji edukacije o društveno-povijesnom značaju neke lokacije. Osim toga, važno je istaknuti i umjetnički aspekt djela te što je on značio u to doba. Za javnost, riječ je o zanimljivom trenutku u kojemu nam je baština dostupna na dlanu, u samo nekoliko poteza prstom.

Suvremene tehnologije

Riječ je o najnovijim suvremenim tehnologijama poput virtualne stvarnosti (eng. virtual reality, VR), proširene stvarnosti (eng. augmented reality, AR), holograma i slično. Najčešći mehanizam primjene je putem kamere pametnog telefona. Usmjeravanjem svog mobilnog uređaja prema zadanom mjestu koje ima specifičnu oznaku za skeniranje (najčešće je to danas poprilično popularan QR kod), u našem uređaju se učitava sadržaj u određenoj formi, ovisno o specifikaciji primjene pojedine tehnologije.

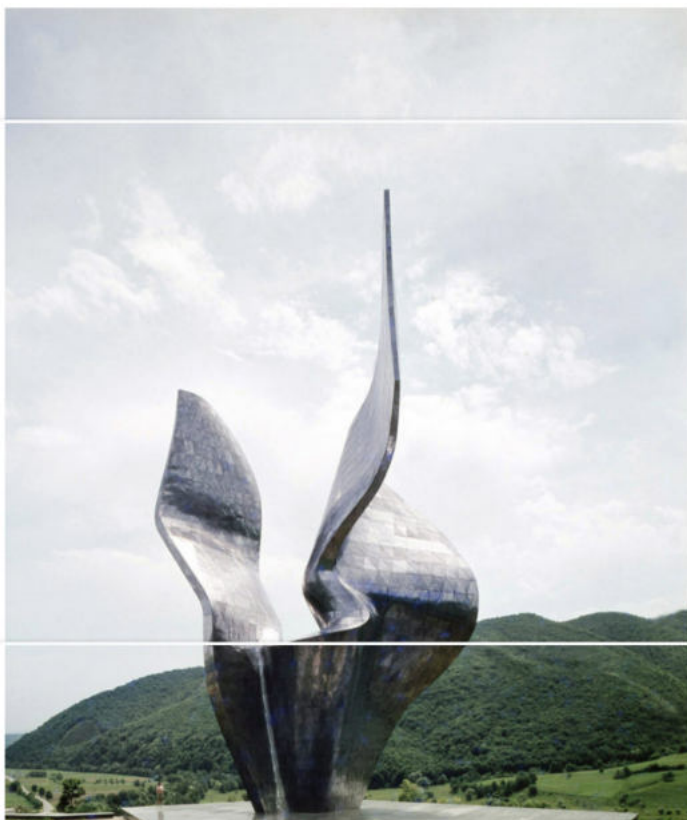

Učenje dizajna putem virtualne stvarnosti. FOTO: Creative Commons

Tako nam se pruža prilika da uronimo u vividnu prošlost nekog mjesta, događaja ili osobe i iskustvo doživimo virtualno. Do prije samo dvadesetak godina ovakve metode su bile tek najava neke budućnosti za koju smo mislili da nećemo doživjeti u svojoj generaciji. Ipak, budućnost je sada.

Najveća apstraktna skulptura u Europi

Jedan od takvih novijih primjera je virtualna rekonstrukcija spomenika u Kamenskoj, mjestu gdje se za vrijeme drugog svjetskog rata vodila bitka između ustaša i partizana. "Spomenik pobjedi naroda Slavonije" jedan je od najpoznatijih djela svjetski poznatog umjetnika Vojina Bakića, koji se za vrijeme SFRJ-a okrenuo stvaranju društveno angažiranih djela utopističke svrhe formiranja neke nove, bolje i pravednije, klime. Spomenik koji je za to vrijeme bio iznimno zahtjevan umjetnički i inženjerski poduhvat izrađivao se u periodu jednog desetljeća, točnije od 1958. do 1968. godine.

Spomenik pobjede naroda Slavonije - arhivna fotografija / fotografija iz arhive CCN-images

Krajnji rezultat je bio monumentalna skulptura visine 30m, izrađena od nehrđajućeg čelika koja je, u vrijeme svog nastanka, bila najveća apstraktna skulptura u Europi, u potpunosti financirana društvenim novcem. Uz to što je predstavljao Bakićev zaokret u suvremeni način skulpturalnog izražavanja kroz razliscane reflektirajuće forme, bio je simbol humanizma, heroizma, sjećanja na žrtve i pobjedu naroda Slavonije nad fašizmom.

Njegova izgradnja je bila iznimno zahtjevna, čak i iz današnje perspektive. Ujedno je bio alat političke propagande bratstva i jedinstva. Tako je prezentirao kapacitet tadašnjeg režima u kontekstu znanja, sposobnosti, ulaganja i realizacije, u svrhu prezentacije njegove veličine i snage.

Srušeni spomenik kao žrtva promjene političkog režima

Spomenik je srušen 1992. godine za vrijeme kaosa Domovinskog rata, kada je uništen velik broj spomenika posvećenih antifašističkoj borbi i njenim junacima. Mediji su tada izvjestili da ga je srušio vjetar, iako je danas poznato da na dan njegova rušenja vjetra uopće nije bilo, što se prema hrvatskoj nomenklaturi vjetrova označava nazivom "tišina".

Srušen Spomenik pobjede naroda Slavonije, 1992. god. / fotografija: Donald Niebyl - Monument Database

Upravo je taj izraz bio inspiracija za naziv virtualne inačice ove skulpture - **"Tišina koja je srušila spomenik"** koja je prezentirana javnosti krajem rujna 2023. Tim nazivom se referira, ne samo na nepostojeći vjetar, već i na pasivnost hrvatskih institucija u obnovi ovog vrijednog spomenika umjetničkog stvaralaštva. Žrtva je nepovoljnih političkih prilika jednoga prošloga doba od kojega se okreće glava, a koji je ipak dio naše povijesti što dokazuje i nacionalni praznik Dan antifašističke borbe koji se tradicionalno obilježava 22. lipnja.

Virtualna rekonstrukcija

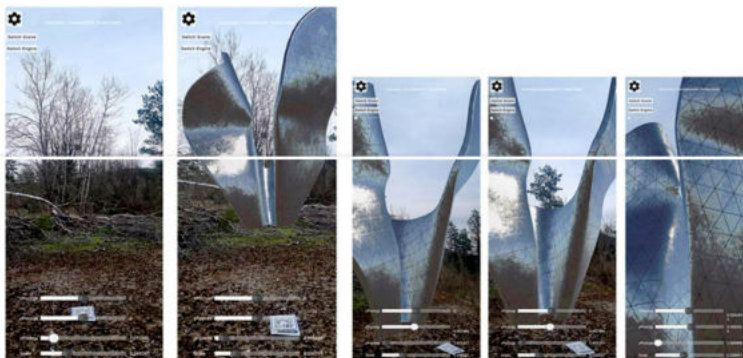
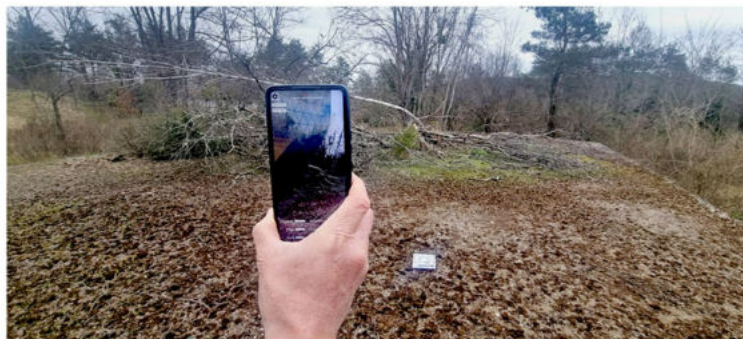
U pokušaju afirmacije borbe protiv fašizma, ali i umjetničke vrijednosti Bakićeve skulpture, u Kamenskoj se skupio tim stručnjaka, na inicijativu Srpskog narodnog vijeća, koji je pokrenuo složen multimedijalni projekt virtualne obnove spomenika prema konceptu akademskog umjetnika Sandra Đukića, uz podršku lokalne zajednice.

Projekt Tišina koja je srušila spomenik – na fotografiji knoštvi tim u studiju; Sandra Đukić, Lana Iovrenčić i Davorka Perić / fotografija: Viktor Zehfka

Na istoj lokaciji gdje je stajao original postavljena je tako privremena umjetnička instalacija. Radi se o LED ekranima koji su bili postavljeni u visini od 20 metara. Na njima je projiciran spomenik u 3D modelu.

Ovaj projekt će imati i svoju trajnu instalaciju. Najavljeno je tako da će u proljeće 2024. na lokaciji "biti postavljena info ploča s činjenicama o povijesti spomenika i QR kod koji će, uz pomoć tehnologije proširene realnosti, 3D spomenik učiniti virtualno vidljivim na istom mjestu na kojem je bio prije devastacije". Osim u Kamenskoj, QR kodovi će biti postavljeni i na drugim lokacijama u Hrvatskoj i drugim zemljama.

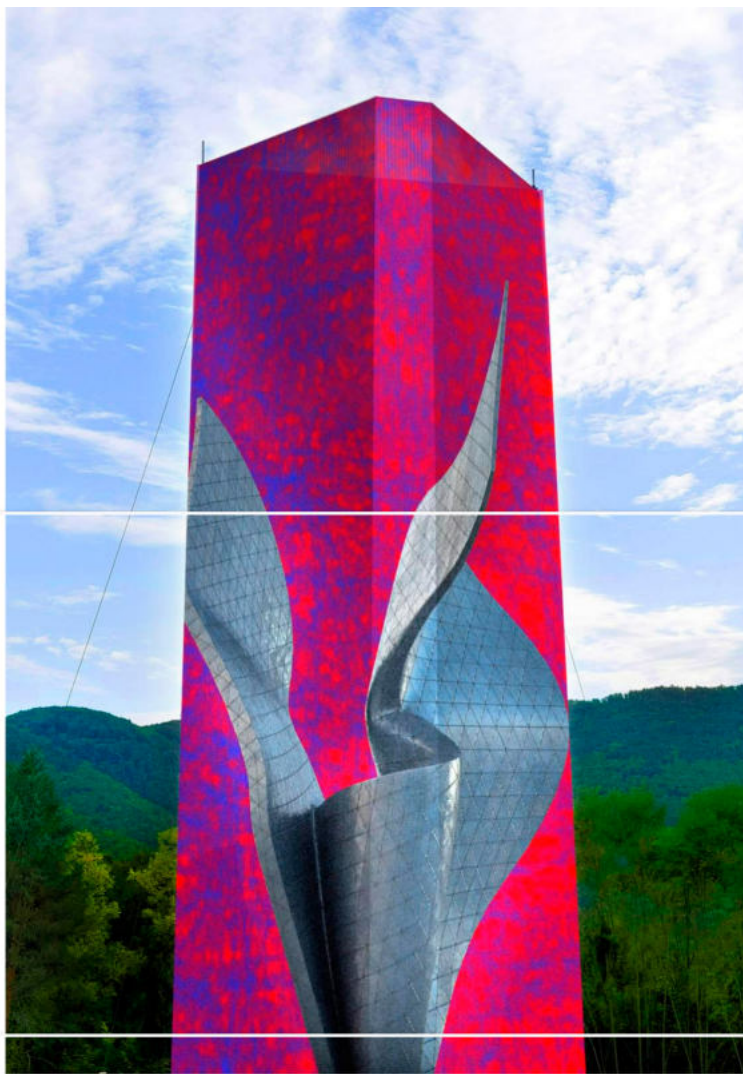

Testiranje 3D modela u AR (Augmented Reality) tehnologiji / fotografije i screenshot-ovi: Sandra Đukić

Kompleksna realizacija

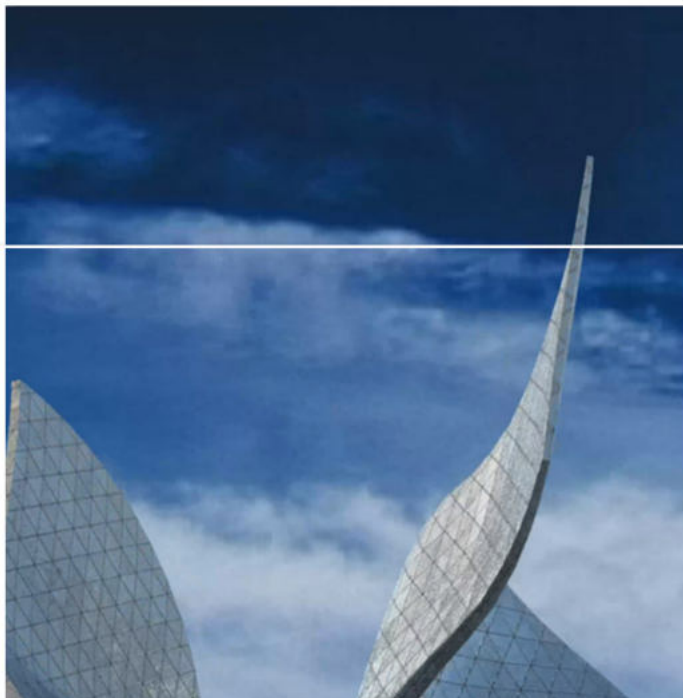
Obratili smo se glдинu Sandru Đukiću, koji se tijekom svog umjetničkog djelovanja bavio temom srušenih spomenika u više navrata. Složio se kako je primjena suvremenih tehnologija u modeliranju i izvedbi ovakvih projekata pogodna i poželjna za mjesta gdje fizička obnova kulturne baštine nije moguća. Uspoređujući kompleksnost projekata izrade nekadašnjeg fizičkog spomenika s izradom današnjeg virtualnog navodi kako su u međusobnoj korelaciji suvremenost današnjeg s tadašnjim vremenom.

Led ekran na lokaciji Kamenska, 2023. / fotografija: Aleksandar Blažina

-Ovim projektom smo željeli, među ostalim, prezentirati i mogućnosti današnjice. Postavljanje LED ekrana je bio pothvat za sebe. Naime, brežuljak Blažuj iznad Kamenske i prilazna cesta su bili gusto obrasli korovom i šikarom u čijem raščišćavanju su, osim Hrvatskih šuma s ljudstvom i bagerima, sudjelovali i brojni volonteri. Združenim snagama se teren očistio što je omogućilo postavljanje dvadesetmetarske konstrukcije na kojoj su bili LED ekrani. Izazov je pritom predstavljao izostanak bilo kakve infrastrukture na lokaciji, pa je tako valjalo dovesti struju na brijeg, ali i opremu i ostalo potrebno za realizaciju.

3D model model spomenika "Trame" iz animacije - dio multimedijalne instalacije / detalj iz video: Sonda Đukić

Mimo toga, proizvodnja 3D modela je bila kompleksna, što zbog limitiranih izvora prema kojima se replika izrađivala, što zbog samih ograničenih mogućnosti 3D modela naspram veličine instalacije. - objasnio je Đukić te dodao kako je izložba koja je prezentirala projekt bila poprilično posjećena. Dodatno je nekoliko stotina tisuća ljudi posjetilo društvene mreže projekta, a video o projektu je pogledalo 85.000 osoba.

Primjeri primjene suvremenih tehnologija drugdje u Hrvatskoj

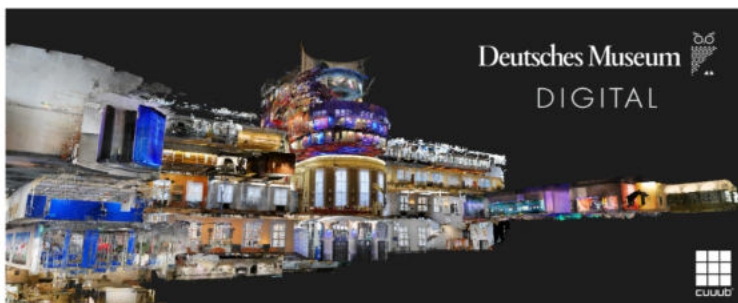
Na drugom kraju Hrvatske, južno u Šibeniku, dugogodišnji projekt obnove tvrđave Barone podrazumijevao je dodatnu dimenziju – priču o Šibeniku u 17. stoljeću predstavljenu kroz četiri različita medija: naočale za proširenu stvarnost, interaktivnu aplikaciju na pametnom stolu, dokumentarni film i panoramske kabine.

Tako je tvrđava Barone pretvorena u interaktivni muzej gdje posjetitelj dobiva naočale koje mu omogućuju da tijekom šetnje po tvrđavi vidi svijet ožvljene povijesti proširen računalno generiranom slikom i zvukom. Za ovakvo je iskustvo odgovorna agencija Kadei i moguće ga je pregledati [prateći ovu poveznicu](#).

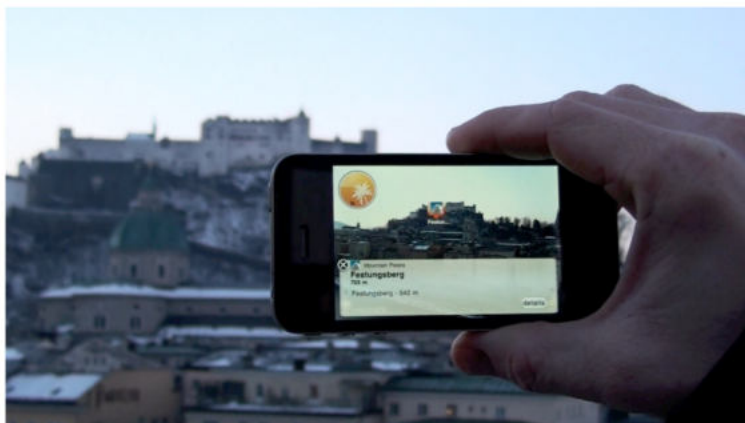
Dok su se u Šibeniku obnavljale tvrđave – na Trsatu iznad Rijeke tijekom epidemije korone gradila se **virtualna šetnja** kroz svetište kojem su franjevci vjerni čuvari više stotina godina. Mimara je također pružila svim zainteresiranim **šetnju i razgledavanje** aktualnih izložbi i zbirki putem svoje web stranice za vrijeme obnove kada su vrata u fizički muzej zatvorena za javnost.

Nove okolnosti diktiraju tempo prilagodbe

Ovo su samo neki primjeri očuvanja baštine putem novih tehnologija. Iako su virtualne šetnje prisutne već neko vrijeme, tek za vrijeme pandemije su aktivnije inkorporirane u ponudu kulturnih institucija i baštine. U periodu globalne izolacije kultura je dodatno aktualizirana proširenim virtualnim sadržajima.

Tako je danas potpuno normalno da muzeji diljem svijeta, pa tako i Hrvatske, koriste nove tehnologije u prezentaciji djela koja imaju u svom fondusu. Ovo je tek početak prezentacije kulture u novom ruhu gdje nismo više primorani posjećivati objekte u prostoru već ih imamo stalno na raspolaganju.

Dvorac Hohensalzburg u proširenoj stvarnosti, FOTO: Creative Commons

Muzeje, dvorce, utvrde i spomenike nosimo u rukama, a kulturu doživljavamo iz udobnosti vlastitog doma. Što će ove nove prilike donijeti i kako ćemo se njima nastaviti prilagođavati je neizvjesno. Ono što je sigurno jest da će kultura uvijek naći načina da se prezentira i približi čovjeku, na ovaj način možda generirajući i veći interes nego je postojao ranije. Svakako je omogućeno da dođe i do onih koji ju prije nikada ne bi bili u prilici doživjeti, što zbog vlastitih nemogućnosti, što zbog nepovratno izgubljenih djela uslijed okolnosti pojedinih doba u kojima su nestala.

Ovaj članak deveti je dio serijala "Obnove baštine" autorice Ane Mičić koji je objavljen u okviru programa poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije. Serijal možete pronaći [prateći ovu poveznicu](#).

AGENCIJA ZA
ELEKTRONIČKE
MEDJE

VEZANE TEME: OBNOVE BAŠTINE

Obnove baštine kroz tri generacije jedne obitelji: od spašavanja oslika do karbonskih mreža

ORLANDO NA APARATIMA: u Dubrovniku traje operacija spašavanja Orlandova stupa

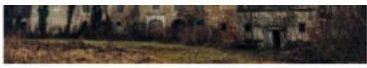
SUSEDGRAD JE SAM: Ovako nestaje posljednji stari grad Međvednice

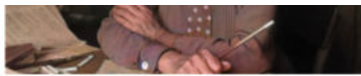
MAŠKOVIĆA HAN NEKAD I SAD: Put do obnove bio je popločen projektima, papirima i sudovima

UPRAVO SE ČITA

Ubojstvo posljednjih vlasnika Poznanovca, Grete i Nikole Ritter do danas nije riješeno, a njihov dvorac naočigled svih nastavlja propadati

Kako je Marija Jurić Zagorka pisala Gričku vješticu istražujući stvarne slučajeve progona nedužnih žena

Na zemlji svetog Martina i danas stoji templarska crkva sagrađena na točki staroslavenskog svetog trokuta

Bio je to početak potrage za staklenim gradom, kad su Željko Malnar i Borna Bebek krenuli na istok pronaći čarobno mjesto iz drevnih pripovijesti

Nikola Zrinski sultanu je rekao da gradi tor za ovce, a zapravo je sagradio Novi Zrin, utvrdu od koje danas nije ostao ni kamen na kamenu

“Čuvaj se senjske ruke!” Zaboravljeni podvizi uskoka, legendarnih ratnika koji su reputaciju iskovali u kovitlacu totalnog rata

